

היוצא יחידי בלילה. (ב) והלן בלילה בבית הקברות. (ג) והמקרה את כסותו.

והנה אם עשה את הדברים הללו שלא כדרך שטות, כגון שיצא יחידי בלילה, כי היה בהול להגיע למקום מסוים, וכגון לך בבית הקברות, כי יצא לקבור את המת, וחשיכה לו שם, והחליט לישון שם, וכגון מקרה כסותו לצורך מסוים, דין פשוט הוא, שאפילו עשה את כל הדברים הללו יחד, אינו נידון כשוטה.

אבל נחלקו חכמים, מה דינו כשעשה את הדברים הללו דרך שטות, כלומר שלא נראה לנו טעם הגון למעשהו.

לדעת רבי יוחנן – אפילו עשה אחד מהדברים הללו דרך שטות, הרי זה מוחזק לשוטה, [והוא הדין אם עשה שאר דברים דרך שטות שאין השלוש הללו אלא דוגמאות למעשים של שטות].

ולדעת רב הונא – אם עשה רק מעשה אחד דרך שטות, עדיין לא הוחזק לשוטה, כי יש לחוש שמא יש טעם למעשה שעשה, ולא מחמת שטות עשהו. כגון שלן בבית הקברות, כדי שתשרה עליו רוח טובא [רוח שדים שיסייעוהו להיות מכשף]. וכגון שיצא יחידי בלילה, מחמת גנדיפס, [רש"י שמע שהוא חולי האוחז מתוך דאגה. ולרש"י עצמו נראה שהוא מי שנתחמם גופו, ויוצא להתאוורר]. וכגון שמקרה כסותו משום שהוא בעל מחשבות. אכן אם עשה את כל שלושת הדברים הללו, שוב אין לומר בכל אחד יש לו טעם למה שעשה, אלא הכל עשה מחמת שטות, והוחזק לשוטה לכל דבר, [והוא הדין אם עשה שלוש דברים אחרים דרך שטות, כל שעשה שלושה מעשים של שטות, הוחזק לשוטה לכל דבר], כדרך שאמרו לענין שור שנגח שלוש בהמות שונות, כגון שור גמל וחמור, שמעתה הוחזק כנגחן לכל דבר.^א

דף ד'

ואמר רב פפא, שמצינו ברייתא בה מבואר כדברי רבי יוחנן, שעל ידי מעשה אחד הוחזק לשוטה, ואם רב הונא היה יודע ברייתא זו, היה חוזר בו. וכך שנינו באותה ברייתא, איזהו שוטה? זה המאבד כל מה שנותנים לו. הרי שבמעשה אחד, מוחזק שוטה גמור.

ונסתפקו בגמרא, מה הדין אם חזר בו ממעשה שטות של מקרה כסותו, האם מעתה חזר לגמרי מהיות שוטה, או שרק בדבר זה חזר בו,^ב ועלה הספק בתיקו.

נשים פטורות מראיה

הנה אף שמצוות ראייה היא מצוות עשה שהזמן גרמא, [כלומר שחיובה בא בהגיעה זמן מסוים, כגון זו, שחיובה בא בהגיע הרגל], וכבר מבואר במסכת קידושין, שכל מצוות עשה שהזמן גרמן נשים פטורות, מכל מקום, היה אפשר לומר, שבמצוות ראייה הנשים חייבות, שהרי מצוות הקהל, אף על פי שגם היא מצווה עשה שהזמן גרמא, הנשים חייבות בה, כפי שנתבאר בדף ג', ואם כן

^א ולא אמרינן עד שיהא מועד בשלשה בכל מין ומין, דהואיל והועד שלשה נגחותיו בשלשה מינין, אין זה מקפיד על מין אחר, אף כאן, לא באו שלשה דברים לידו בבת אחת, אלא כולן משום שטות. [רש"י].

^ב יליע לפי מי הספק. שכן לכאורה לפי רבי יוחנן אין מקום להסתפק, שהרי מאחר שבדבר אחד הוחזק שוטה גמור, אם יש בו שטות אחר הרי זה שוטה, ואם לאו אינו שוטה. ואם כן הספק לפי רב הונא. אולם גם לפי רב הונא לכאורה יש לומר כן, אם הוא שוטה בשלושה דברים, הרי זה שוטה, ואם לאו אינו שוטה. ואפשר שרבו הונא מאחר שהוחזק לשוטה לא יצא מחזקה זו עד שיחזור בו בשלושה דברים. וילייע בדבר.

שמא יאמר אדם, היאך אני למד תורה מעתה, תלמוד לומר, כולם נִתְּנוּ מְרֵעָה אָחָדִי, אל אחד נתנם, [ואין לך מבני המחלוקת מביא ראייה מתורת אלוה אחר, אלא מתורת אלקינו], פרנס אחד [=משה] אמרם, מפי אדון כל המעשים ברוך הוא, שנאמר, "וַיִּדְבֹר אֱלֹקִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאַמֵּר" (שמות כ"א), [ואין לך מביא ראייה מדברי נביא הבא לחלוק על משה רבינו]. אף אתה עשה אזניך כאפרכסת, וקנה לך לב מבין לשמוע את דברי מטמאים, ואת דברי מטהרים, את דברי אוסרים ואת דברי מתירים את דברי פוסלים ואת דברי מכשירים, כלומר, מאחר שכולן לבם לשמים, עשה אזנך שומעת ולמוד, ודע דברי כולם, וכשתדע להבחין אי זה יכשר, קבע הלכה כמותו.

וכששמע רבי יהושע כל הדברים הללו, בלשון הזה אמר להם, אין דור יתום שרבי אלעזר בן עזריה שרוי בתוכו.

עמון ומואב בשביעית

מעשה ברבי יוסי בן דורמסקית, שהלך להקביל פני רבי אליעזר בלוד.

אמר לו רבי אליעזר, מה חידוש היה בבית המדרש היום?

והשיב רבי יוסי, נמנו וגמרו, עמון ומואב מעשרים מעשר עני בשביעית. כלומר תקנו תקנה זו, שבני ישראל הדרים בעבר הירדן בארץ עמון ומואב שכבשו מסיחון ומעוג, שהם זורעים שדותיהם בשביעית, בשנה שביעית יהיו מעשרים מעשר עני. [שבארץ ישראל בשנה ראשונה ושניה ורביעית וחמישית מעשרים מעשר ראשון ומעשר שני, ובשנה שלישית וששית מעשרים מעשר ראשון ומעשר עני, אבל בשביעית אין זורעים, ואין בה מעשרות כלל, ובארץ עמון ומואב שלא קדשום עולי גולה להיות כארץ ישראל, זורעים בהן, ויש לעשר את התבואות, והתקינו לעשר מעשר עני].

הוקשה הדבר בעיני רבי אליעזר, שנתן רבי יוסי עטרה לאותו דורש, והלא מימות אנשי כנסת הגדולה היתה תקנה זו, ולפיכך אמר לרבי יוסי, "יוסי, פשוט יידך וקבל עיניך", [כלומר פתח יידך לתפוס את עיניך שיפלו ממקומן]. פשט רבי יוסי ידיו, וקבל את עיניו.

בכה רבי אלעזר ואמר, "סוד ה' לִרְאֵיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעֵם" (תהלים כ"ה י"ד), ופנה לרבי יוסי, ואמר לו, לך אמור להם, אל תחושו למניינכם, כלומר, אל יהי לכם שום חשש וגמגום במה שמיניתם ותיקנתם, שהרי הסכמתם להלכה, כך מקובלני מרבן יוחנן בן זכאי, ששמע מרבן, ורבו מרבן, הלכה למשה מסיני, עמון ומואב מעשרים מעשר עני בשביעית. והטעם לכך, כי הרבה כרכים כבשו עולי מצרים, ולא כבשום עולי בבל, מפני שקדושה ראשונה [שקידש יהושע], קדשה לשעתה, ולא קדשה לעתיד לבא, אבל קדושה שניה [שקדשו בימי עזרא], קדשה לעולם, ולכן יש מקומות בארץ עמון ומואב, שהניחום ולא קדשום, כדי שיסמכו עליהן עניים בשביעית, שזרעו בהם ויהיה לעניים לקט שכחה ופאה וכן מעשר עני, [וברשות החכמים היה להטיל עליהן איזה מעשר שירצו, לפי שאין חייבין מן התורה].

תנא, לאחר שנתייבשה דעתו של רבי אליעזר, אמר, יהי רצון שיחזרו עיני יוסי למקומן, וחזרו.

השוטה

השוטה שאין בו דעה, פטור מהמצוות, ומהעונשים, ואין קניינו קניין.

וביאר בברייתא, שהעושה את שלושת הדברים הבאים הרי הוא שוטה. (א)